

Valtioneuvoston vuonna 2009 asettama rikosasioiden sovittelun neuvottelukunta
Puheenjohtaja, tutkimusprofessori Mauri Marttunen
Terveystieteiden tutkimuskeskus
mauri.marttunen@thl.fi
puh. 040 833 4125

15.3.2011

ESITYS HALLITUSOHJELMAAN VUOSILLE 2011–2015 SOVITTELUN JA MUIDEN KONFLIKTINHALLINTAMENETELMIEN EDISTÄMISEKSI

Valtioneuvoston asettama rikosasioiden sovittelun neuvottelukunta esittää, että seuraavan hallituskauden 2011–2015 hallitusohjelmaan liitetään lausumat, joiden mukaan hallitus myötävaikuttaa rikos- ja riita-asioiden sovittelun ja muiden restoratiivisen oikeuden sovellusten tunnetuksi tekemiseen ja yleistymiseen, sovittelun koulutuksellisen tason nostamiseen ja sovittelun rahoituksen ja muiden toimintaedellytysten turvaamiseen tulevalla hallituskaudella.

Perusteluna esitykselle rikosasioiden sovittelun neuvottelukunta esittää seuraavaa:

Suomen maabrändivaltuuskunta asetti tavoitteeksi luoda Suomesta sovittelun suurvalta ja rauhan ja sovinnollisuuden mallimaa. Vaikka Suomella on hyvät peruslähtökohdat tavoitteen saavuttamiseksi, maan sisäisessä sovittelutyössä Suomi ei kuitenkaan vielä ole suurvalta. Tarvitaan sovittelun koulutuksen, rahoituksen ja muiden edellytysten turvaamista valtiovallan toimenpitein.

Monet kansainväliset organisaatiot ja järjestöt ovat kehittäneet restoratiivisen oikeuden sovelluksia ja suosittelevat sovittelumenetelmien soveltamista ja käyttöönoton edistämistä muun muassa lainsäädännöllisin toimin ja valtiovallan tuella. Euroopan Unionin jäsenmaat katsovat, että sovittelu tulee mahdollisuuksien mukaan ottaa huomioon myös oikeusprosessissa¹

Sovittelu ja muut vaihtoehtoiset riidanratkaisumenetelmät perustuvat restoratiivisen (korjaavan) oikeuden käsitteeseen ja perinteeseen. Restoratiivinen oikeus on asianosaisten kohtaamista sekä vahinkojen korjaamista ja korvaamista rikos- ja riita-asioissa, mutta sitä käytetään myös muissa sosiaalisissa yhteyksissä menestyksekkäästi konfliktien ennaltaehkäisyssä. Rikos- ja riita-asioiden sovittelua koskeva laki tuli voimaan, ja toiminta laajeni koko maata kattavaksi palveluksi vuonna 2006. Suomessa on tarjolla useita muitakin vaihtoehtoisia konfliktien ratkaisukeinoja, kuten esimerkiksi koulusovittelu, työyhteisösovittelu, kansainvälinen sovittelu, Suomen Asianajajaliiton sovittelumenettely ja Keskuskauppakamarin tarjoama sovittelupalvelu. Eri menetelmien käyttö ei kuitenkaan ole vielä laaja-alaista.

¹Euroopan Unionin neuvoston uhrin asemaa rikosprosessissa käsittelevä puitepäätös (2001/220/JHA), EU:n sovitteludirektiivi (2008/52/EY). (Ks. myös mm. YK:n talous- ja sosiaalineuvosto 2002/12 sekä Euroopan neuvoston ministerikomitean suositus Mediation in Penal Matters, recommendation No R(99) 19)

Sovittelu on sekä riitatilanteisiin joutuneiden ihmisten että koko yhteiskunnan edun mukaista. Suomessakin muun muassa oikeudenkäynnin taloudelliset riskit ja kustannukset ovat kasvaneet merkittävästi: tutkimusten mukaan joka neljännessä oikeudenkäynnissä kustannukset muodostuvat suuremmiksi kuin oikeudenkäynnin kohteena oleva taloudellinen etu.

Sovittelun ja muiden konfliktinhallintamenetelmien nykyistä laajempi käyttö Suomessa vähentäisi oikeudenkäyntien valtiovallalle ja yhteiskunnalle aiheuttamia kustannuksia, vähentäisi uusintarikollisuutta ja syrjäytymistä, edistäisi kansalaisten osallisuutta ja yhteiskuntarauhaa ja parantaisi sekä väestön että yksilöiden hyvinvointia.

Tällä hetkellä sovittelun teoriaa ja käytännön sovelluksia on mahdollista vain hyvin rajoitetusti opiskella suomalaisissa yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa eikä toistaiseksi lainkaan ammattiin johtavasti. Sovittelun eri sovellusten laajempi käyttö ja sovittelun integroituminen maabrändin tavoitteiden mukaisesti suomalaiseen yhteiskuntaan edellyttää, että turvataan vapaaehtoissovittelijoiden koulutus, sovittelun koulutuksellista tasoa nostetaan ja sovittelutoimintaan luodaan laaja-alainen ammatillinen ja yliopistollinen koulutus.

Edellä mainittuihin argumentteihin vedoten

Rikosasioiden sovittelun neuvottelukunnan puolesta:

Mauri Marttunen

Mauri Marttunen
tutkimusprofessori, yksikön päällikkö
Terveiden ja hyvinvoinnin laitos
Rikosasioiden sovittelun neuvottelukunnan puheenjohtaja

Aarne Kinnunen

Aarne Kinnunen
Neuvotteleva virkamies
Oikeusministeriö
Rikosseuraamusalan neuvottelukunnan varapuheenjohtaja

Aune Flinck

Aune Flinck
Kehittämispäällikkö
Terveiden ja hyvinvoinnin laitos
Rikosasioiden sovittelun neuvottelukunnan asiantuntijajäsen

JAKELU

Puoluejohtajat ja puoluesihteerit
Sosiaali- ja terveysministeriö
Oikeusministeriö
Valtiovarainministeriö
Sisäasiainministeriö
Opetus- ja kulttuuriministeriö
Ulkoasianministeriö
Ympäristöministeriö
Puolustusministeriö
Työ- ja elinkeinoministeriö